

РЕЦЕНЗІЇ

**Кравченко Елла.
СЛОВНИК
ВЛАСНИХ ІМЕН
ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТІВ
ВАСИЛЯ СТУСА.**
Т. 1. Вінниця: Твори,
2020. 288 с.



Українське мовознавство має значний досвід створення словників мови письменника. Найвідомішими працями цього типу є «Словник мови Шевченка» (відпов. ред. Василь Ващенко), «Словопоказчик драматичних творів Лесі Українки» Марії Бойко, «Художнє слово Василя Стефаника. Матеріали для Словопоказчика до новел В. Стефаника» Івана Ковалика, Ірини Ощипко, «Словник мови творів Г. Квітки-Основ'яненка», «Лексика поетичних творів Івана Франка» Івана Ковалика, Ірини Ощипко, Льва Полюги, «Словник рим Є. П. Гребінки» І. Гурина, «Конкордація поетичних творів Тараса Шевченка / A concordance to the poetic works of Taras Shevchenko» за ред. Олега Ільницького, Юрія Гавриша, «Online Concordance to the Complete Works of Skovoroda» Наталії Пилип'юк, Олега Ільницького, «Онлайн-конкорданс роману Івана Франка "Перехресні стежки"» Соломії Бук, Андрія Ровенчака та інші. Проте й сьогодні укладання словників мови письменника належить до актуальних завдань сучасної лексикографії, адже мовлення видатної лінгвоперсона не лише відображає стан розвитку української літературної мови певного періоду і водночас особливості національного світосприйняття й авторського світобачення, має яскраві індивідуальні риси на фонетичному, лексичному, морфологічному, синтаксичному рівнях, але й втілює неповторний колорит мистецького й родинного середовищ, регіону й епохи.

У лексикографічному опрацюванні творчої спадщини Василя Стуса варто відзначити «Словник поетичної мови Василя Стуса. Рідковживані слова та індивідуально-авторські новотвори» Лесі Оліфіренко, у якому зібрано, пояснено та проілюстровано okazionalizmi з ліричних творів письменника й пасивну лексику, що охоплює історизми, архаїзми, діалектизми, просторічні слова, церковні вирази, терміни різних галузей знань.

«Словник власних імен поетичних текстів Василя Стуса» Елли Кравченко продовжує традицію лексикографічного опрацювання мови Василя Стуса, постать якого є знаковою для Донецького національного університету. Авторська концепція словника передбачає створення словника інтегрального

типу, що поєднує ознаки тлумачного, енциклопедичного, частотного словників і словника онімів. Ця праця має на меті зареєструвати й подати трактування всіх власних імен, ужитих у текстах Василя Стуса, як значущих складників поетичного мовлення «в їхніх формальних і змістових виявах з урахуванням необхідного і достатнього контексту» (с. 5). Такий підхід відбиває принципи Донецької ономастичної школи, яскравою представницею якої є Елла Кравченко.

Перший том вміщує 668 власних імен, онімно-апелятивних комплексів, відонімних прикметників, дібраних методом суцільної вибірки з першого тому творів Василя Стуса з чотиритомного видання (Львів: «Просвіта», 1994). Важливо, що авторка залучає до аналізу онімні одиниці, зареєстровані в рукописах і чорнових автографах, що дає змогу розкрити глибину творчих пошуків Василя Стуса, відтворити перебіг добирання найвлучніших мовних засобів.

Продуманою і виваженою є макроструктура словника, що містить передмову, перелік умовних скорочень, літературу й джерела, короткий словник термінів, власне-словник власних імен поетичних текстів Василя Стуса, реєстрові слова в якому розміщені за алфавітним принципом.

Оригінальною за задумом і безпосереднім наповненням є структура словникової статті, що включає 7 компонентів: реєстрове слово з усіма варіантами; частота їх вживання; дані про рік написання, видання; енциклопедична або лінгвістична інформація для похідних власних імен; ілюстративні приклади (поетонім, «занурений» у контекст); ономапоетичний коментар (за умови іронічного, пародійного та іншого обігравання тексту-джерела); перелік функцій поетоніма (с. 8-9).

Останні два компоненти видаються найцікавішими й водночас найскладнішими у виконанні. Зокрема, з-поміж функцій поетоніма Елла Кравченко розмежовує алюзійну, вказівну, генетивну, зображувальну, зображувально-оцінну, зображувально-характеризувальну, іронічну, локалізувальну, метафоричну, метонімічну, мнемонічну, оцінювальну, порівняльну, риторичного звертання, риторичного питання, саркастичну, символічну, характеризувальну, хронотопічну.

Важливим для авторки є простеження змістових зв'язків і відношень власних імен у текстах, наприклад, відношення протиставлення, перетину, включення та інші, групування зафіксованих онімів у поетонімосферу, виділення в її межах мікросистем.

Дослідниця переконливо показує, що імена-репрезентанти індивідуального стилю Василя Стуса набувають символічного значення в цілісному текстовому корпусі автора (узуальний або індивідуально-авторський символ).

«Словник власних імен поетичних текстів Василя Стуса» Елли Кравченко є оригінальною лексикографічною працею, покликаною сприяти науково-коректній інтерпретації текстів Василя Стуса, розкрити їх багатовимірність і різнотипні зв'язки з текстами інших митців. Видання буде цікавим не лише науковцям, викладачам і студентам, а й усім шанувальникам творчості Василя Стуса.

То ж чекаємо на другий том словника.

Ганна Ситар

Ella Kravchenko. Dictionary of the Names of Poetic Texts by Vasyl Stus.

T. 1. Vinnytsia: TVORY, 2020. 288 p.

(*Hanna Sytar*)

The review analyzes the first volume of the «Dictionary of the Names of Poetic Texts by Vasyl Stus» by Ella Kravchenko. The author's concept of the dictionary provides the creation of an integral type dictionary, combining features of explanatory, encyclopedic, frequency dictionaries and onyms dictionary. This work aims to register and submit the interpretation of all the names adopted in the texts of Vasyl Stus as significant components of poetic speech. The structure of the dictionary article is balanced and includes 7 components: the registry word with all variants; the frequency of their use; data on the year of writing, edition; encyclopedic or linguistic information for derived names; illustrative examples; onomapoetic commentary; list of poetonym functions. It is noted that the reviewed dictionary is original in its conception and execution, it reveals the multidimensionality of Vasyl Stus's texts and identifies diverse connections with the texts of other artists.

Відомості про автора

Ситар Ганна, доктор філологічних наук, доцент, завідувач кафедри загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології Донецького національного університету імені Василя Стуса, м. Вінниця (Україна), e-mail: h.v.sytar@donnu.edu.ua
Sytar Hanna, Doctor of Philology, Associate Professor, Head of Department of General and Applied Linguistics and Slavonic Philology in Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsya, (Ukraine), e-mail: h.v.sytar@donnu.edu.ua